

Peygamberimiz (s.a.v) neden çok evlilik yaptı?

Yanlış Yaklaşımlar ve Batılı Eleştiriler

Peygamberimiz (s.a.v) neden çok evlilik yaptı? İslam'ın yüceliğini kavrayamayan ve ona karşı önyargıyla yaklaşan bazı Batılı yazarlar, Hz. Peygamber'in (s.a.v) çok evliliğini eleştirerek haksız ithamlarda bulunmuşlardır. Bu yaklaşım, hem tarihî gerçekleri göz ardı eden, hem de ön yargılara dayanan bir bakış açısıdır. Bu, hakikati araştıran bir aklın değil; peşin hükümle konuşan bir zihnin ürünüdür.

Her şeyden önce bilinmelidir ki, Efendimiz (s.a.v), 25 yaşına kadar tertemiz bir hayat yaşamış, hiç evlenmemiştir. Şehvetin kolayca tahrik olduğu sıcak bir coğrafyada, böylesine uzun bir süre iffetiyle yaşamak; sıradan bir irade değil, nefis üzerinde kurulan muazzam bir hâkimiyetin açık göstergesidir.

Şimdi soralım: Eğer -hâşâ- **bu konuda en küçük bir zaaf söz konusu olsaydı, düşmanları bunu gizler miydi?** Hayır! Onlar en küçük bir kusuru bile büyütüp yaymak için fırsat kollarken, böylesine büyük bir iddiayı asırlar boyunca dillendirememişlerdir.

Demek ki susmuşlardır. Çünkü ortada konuşacak bir şey yoktur.

Çok Evlilik İslam'la Başlamamıştır

Öncelikle şu hakikat açıkça bilinmelidir: Çok evlilik, İslam'la ortaya çıkmış bir uygulama değildir. Bu durum, insanlık tarihi boyunca farklı toplumlarda var olmuş köklü bir gerçektir.

Daha da önemlisi, bu uygulama yalnızca toplumlarda değil; ilahî vahyin rehberliğinde yaşamış peygamberlerin hayatında da görülmüştür. Hz. İbrahim, Hz. Yakup, Hz. Musa, Hz. Davut ve Hz. Süleyman gibi büyük peygamberlerin çok fazla evlilik yaptığı bilinmektedir.

Şimdi şu soru kaçınılmazdır: Eğer çok evlilik başlı başına bir kusur olsaydı, Allah'ın seçtiği bu büyük peygamberler böyle bir hayat yaşar mıydı?

Demek ki mesele, zannedildiği gibi bir "ayıp" değil; doğru zeminde anlaşıldığında hikmet taşıyan bir uygulamadır. Bu yönüyle bakıldığında, çok evliliği sadece Hz. Peygamber'e (s.a.v) mahsus bir durum gibi göstermek, tarihî hakikatleri görmezden gelmekten başka bir şey değildir.

İslam Çok Evliliği Sınırlandırmıştır

İslam dini çok evliliği teşvik etmemiştir; aksine onu disipline etmiş ve sınırlandırmıştır. Önceden hiçbir ölçüye bağlı olmayan bu uygulamayı, en fazla dört eş ile

kayıt altına almış ve bunu da ağır şartlara bağlamıştır.

Kur'an bu gerçeği açık bir şekilde ortaya koyar: "Eğer adaleti sağlayamamaktan korkarsanız, o zaman bir tane ile yetinin."

Bu ifade, meselenin özünü net biçimde ortaya koymaktadır: İslam'ın hedefi çok evlilik değil, **adalettir**. Hatta daha derine inildiğinde görülür ki, bu ayetin ruhu insanı tek evliliğe yönlendirmektedir.

Çünkü burada verilen izin, bir teşvik değil; aksine sorumluluğu ağır, hesabı zor bir ruhsattır. Adaleti sağlayamayan için ise tek yol vardır: **tek eşle yetinmek**.

Kadına Bakış Açısı Meselesi

Bu meseleyi doğru anlayabilmek için önce bakışı düzeltmek gerekir. Çünkü "**Yanlış mukaddimelerle doğru sonuca ulaşılmayacağı**" bilinen bir gerçektir.

Kadını sadece bir şehvet nesnesi olarak gören anlayış, evliliğin mahiyetini asla kavrayamaz. Böyle bir nazar, insanı hayvanî bir seviyeye indirir ve evliliği de sadece bedensel bir ilişkiye hapseder.

Oysa İslam'a göre evlilik; nefsin tatmini değil, kalbin sükûnu; bedenın arzusu değil, ruhun huzurudur. Bu bağ; sevgiyle kurulur, merhametle devam eder ve sadakatle derinleşir.

Kur'an bu hakikati şöyle ifade eder: "Aranıza sevgi ve merhamet koydu." İşte bu ayet gösteriyor ki evlilik, yalnızca iki bedenın birleşmesi değil; iki kalbin, iki ruhun ve iki hayatın birbirine emanet edilmesidir.

İlk Evlilik: Sadakat ve Vefanın Zirvesi

Efendimiz (s.a.v), ilk evliliğini kendisinden 15 yaş büyük ve dul olan ve hayatında müstesna bir yere sahip olan Hz. Hatice (r.anha) annemiz ile yapmıştır. Bu evlilik tam **25 yıl sürmüş** ve bu süre boyunca başka hiçbir evlilik olmamıştır.

Hz. Hatice'nin (**r.anha**) vefatından sonra ise Efendimiz (s.a.v) 4-5 yıl evlenmemiş; yetim çocuklarıyla bizzat ilgilenmiş, adeta hem anne hem baba olmuştur. **Eğer -hâşâ- böyle bir zâtın kadınlara karşı bir zaafı olsaydı, böyle bir hayat yaşaması mümkün olur muydu?**

Şimdi bu tabloya dikkatle bakalım: Eğer mesele -hâşâ- nefsanî olsaydı, bu durum en çok **gençlik yıllarında** ortaya çıkardı. Oysa tam aksine, gençlik dönemi **tek eşle ve sadakatle** geçmiştir.

Daha da çarpıcı olan şudur: Efendimiz'in diğer evlilikleri **53 yaşından sonra** başlamıştır. Bu yaş, arzuların değil; aklın, hikmetin ve sorumluluğun öne çıktığı bir dönemdir.

O hâlde şu gerçek kaçınılmazdır: **Bu evlilikleri nefsanî arzularla açıklamaya çalışmak**

için ya insafsız olmak gerekir ya da hakikate gözlerini kapatmak.

Peygamberimizin Evliliklerinin Hikmetleri

Hz. Peygamber'in (s.a.v) evlilikleri, zannedildiği gibi nefsanî arzuların değil; baştan sona **hikmetin, ilâhî vazifenin bir** eseridir. Bu hikmetlerden bazıları şunlardır:

1- Dinî Bilgilerin Aktarılması ve Kadınlara Rehberlik

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) aile hayatına dair birçok dinî hüküm, hanımları vasıtasıyla ümmete ulaşmış; özellikle kadınlara ait mahrem meseleler bu yolla doğru ve eksiksiz şekilde öğretilmiştir. Bu yönüyle bakıldığında bu evlilikler elzem olan bir **vazifenin gereğidir**.

Çünkü din sadece sözle değil, yaşayarak öğrenilir ve hayatın en ince detayları da ancak bu şekilde aktarılabilir. Bu sebeple Efendimiz'in (s.a.v) hanımları, sadece birer eş değil; dinin mahrem yönlerini öğrenen, yaşayan ve ümmete aktaran birer **muallime ve rehber** olmuşlardır.

İşte bu sebeple, Peygamber Efendimiz'in hane-i saadeti; sadece bir aile yuvası değil, aynı zamanda ümmete bir **ilim ve irşad mektebi** olmuştur.

2- Sosyal ve Siyasi Hikmetler

Yapılan evlilikler, kabileler arası bağları güçlendirmiş, İslam toplumunun birlik ve dayanışmasına katkı sağlamıştır. Bu sayede, daha önce birbirine mesafeli hatta zaman zaman düşman olan topluluklar arasında yakınlık oluşmuş; İslam toplumu içinde birlik, kaynaşma ve dayanışma kuvvetlenmiştir. Her kabile, kendini Peygamber'e daha yakın hissetmiştir.

Böylece her evlilik, sadece bir yuva değil; aynı zamanda ümmeti birbirine kenetleyen stratejik bir köprü vazifesi görmüştür.

3- İslam daha hızlı yayılmıştır

Her bir eş, bulunduğu çevrede dinin bir temsilcisi olmuş; öğrendiği hakikatleri kendi toplumuna aktarmıştır.

Böylece Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) hanımları, sadece birer aile ferdi değil; buldukları her yerde **ilim yayan, rehberlik eden ve gönülleri aydınlatan** birer irşad merkezi hâline gelmiştir.

4- Koruma ve Himaye

Bu evliliklerin birçoğu, hayatın ağır yükü altında ezilen, dul kalmış ve korunmaya muhtaç kadınlara bir sığınak olmak için yapılmıştır.

Bu yönüyle bu izdivaçlar, bir arzu değil; açıkça bir **şefkat, merhamet ve himaye**

hareketidir.

5- Her Evlilik Ayrı Bir Hikmet Taşır

Efendimiz'in (s.a.v) her evliliğinde ayrı bir ilahî hikmet, ayrı bir vazife vardır. Bu evlilikler rastgele değil; her biri ümmete farklı bir kapı açan, farklı bir ihtiyaca cevap veren anlamlı tercihlerdir.

Hız. Âişe (r.anha), keskin zekâsı ve güçlü hafızasıyla din ilimlerinin en büyük taşıyıcılarından biri olmuş; hadis ve fıkhıta ümmete eşsiz bir kaynak hâline gelmiştir. O sadece bir eş değil; aynı zamanda **bir talebe, bir âlim ve bir mürşide** olarak ümmete rehber olmuştur.

Ümmü Seleme (r.anha), zekâsı dirayeti ve hikmetli yaklaşımıyla zor zamanlarda rehberlik etmiş; ümmete istikamet göstermiştir.

Ümmü Habîbe (r.anha), ağır imtihanlar yaşamış bir mümine olarak himaye edilmiş; aynı zamanda bu evlilik sayesinde güçlü sosyal bağlar kurulmuştur.

Zeyneb bint Cahş (r.anha) ile yapılan evlilik, sıradan bir evlilik değil; doğrudan ilahi bir emirle gerçekleşmiştir. Bu evlilikle birlikte, cahiliye dönemine ait yanlış bir anlayış (evlatlık meselesi) kökten kaldırılmıştır. Efendimiz (s.a.v) için bu, kolay değil; son derece ağır bir imtihandı. Ancak Allah emrettiği için, tereddüt etmeden yerine getirmiştir. Bu da gösterir ki, bu evlilik **nefsin değil, vahyin bir sonucudur.**

Cüveyriye (r.anha) validemizle yapılan evlilik ise kin ve düşmanlığı eritmiş; kalpleri yumuşatmış ve toplumsal barışın kapılarını aralamıştır. Cüveyriye (r.anha), savaş sonrası esir düşmüş ve kalbi kırılmış bir hanımdı. Efendimiz (s.a.v) onunla evlenince, sadece bir insanı değil; bir kabileyi kazanmış oldu. Sahabeler, "Peygamber'in akrabaları esir edilmez" diyerek tüm esirleri serbest bıraktılar. Böylece bir evlilik, bir anda düşmanlığı kardeşliğe çevirdi.

Hız. Safiyye (r.anha) vasıtasıyla, pek çok Yahudi Efendimiz'i (s.a.v) yakından tanıma fırsatı bulmuş; bu tanıma, kalplerdeki sertliği kırmış ve birçok gönlün yumuşamasına vesile olmuştur. Nitekim bu evlilikte de görüldüğü üzere, zahirde küçük gibi görünen bir adım, neticede büyük hayırlara kapı aralamıştır. Bu evlilik, sadece bireysel bir değişim değil; aynı zamanda toplumsal bir yumuşama vesilesi olmuştur.

Hız. Sevde (r.anha), ilk Müslümanlardan olup, hicret gibi ağır imtihanlardan geçmiş bir hanımdı. Eşi vefat edince kimsesiz kalmış, hayatın yüküyle baş başa kalmıştı. Üstelik bu evlilikte yaşı 55'ti. Bu da açıkça gösterir ki; bu izdivaçta aranan şey güzellik değil, **merhamet; arzu değil, himayedir.**

Hız. Hafsa (r.anha), Bedir'de şehit düşen bir mücahidin hanımıydı ve yalnız kalmıştı. Efendimiz (s.a.v) onunla evlenerek hem bir sahipsizi korudu hem de Hız. Ömer'in gönlünü hoş etti. Bu evlilik, şehvetin değil; **vefa ve sorumluluğun** eseridir.

H. Zeyneb binti Huzeyme (r.anha) Yaşlı ve kimsesiz kalan H. Zeyneb (r.anha), Efendimiz (s.a.v) tarafından himaye altına alındı. Yaklaşık 60 yaşındaki bir kadınla yapılan bu evlilik, açıkça gösterir ki burada amaç **arzu değil, merhamettir.**

H. Meymûne (r.anha), Efendimiz (s.a.v), yaklaşık altmış yaşlarında iken onunla evlenmiş; hem onu himaye altına almış hem de bu evlilik vesilesiyle Mekkelilerle yeni bir yumuşama zemini oluşturmuştur. Nitekim bu evlilik, Mekkeliler tarafından bile bir dostluk ve iyi niyet göstergesi olarak değerlendirilmiştir. H. Peygamber (sav)'in son evliliğidir.

Bütün bunlar gösteriyor ki, bu evliliklerin her biri ayrı bir hikmete dayanmakta; her biri ümmet için bir ders, bir rehber ve bir vazife taşımaktadır.

6- Şehvet Değil, Hikmetin Evlilikleri

Şayet H. Peygamber (s.a.v), gençlik yıllarında birçok güzel kadınla evlenmiş, ardından onları bırakıp daha genç ve güzel kadınlarla evlenmeye devam etmiş olsaydı; o zaman “şehvânîlik” iddiaları bir nebze tartışılabilirdi.

Fakat tarih bunun tam tersini göstermektedir. Efendimiz (s.a.v), özellikle hayatının son on yılında **(53-63 yaş arası),** evliliklerini gençlik hevesiyle değil; hikmet ve sorumluluk çerçevesinde yapmıştır. Üstelik evlendiği hanımların büyük çoğunluğu genç değil; yaşça ilerlemiş, dul ve çoğu zaman çocuk sahibi hanımlardır.

Meselâ:

H. Sevde (r.anha) elli üç yaşında ve dul,
H. Zeyneb binti Huzeyme (r.anha) elli yaşında ve dul,
Ümmü Seleme (r.anha) dört çocuklu ve ileri yaşta bir dul,
Ümmü Habîbe (r.anha) elli beş yaşında dul,
Meymûne (r.anha) ise yine dul ve çocuk sahibidir.

Bu tablo açıkça şunu gösterir: Bu evlilikler, nefsin değil; **merhametin, himayenin ve vazifenin eseridir.**

7- Vefanın Zirvesi: Asla Terk Etmedi

Daha da dikkat çekici olan şu hakikattir: Efendimiz (s.a.v), evlendiği hanımlardan —ecelleriyle vefat edenler dışında— hiçbirini terk etmeyi asla düşünmemiştir.

Bu, sıradan bir tutum değildir. Bu; geçici heveslerin değil **sadakatin,** anlık arzuların değil **sorumluluğun,** nefsin değil **vefanın** bir göstergesidir.

Demek ki O'nun evlilik anlayışı; gelip geçici bir istek değil, ömür boyu taşınan bir **emanet bilinci** üzerine kuruludur.

Şimdi bir an durup düşünelim: Hayatının ileri yaşlarında, ağır sorumluluklar altındayken; gençlik heveslerinin değil, yükün ve meşakkatin bulunduğu evlilikleri tercih eden bir zât

hakkında “şehvet” iddiasında bulunmak... Bu, hakikati görmek istememekten başka bir şey değildir.

8- Bu Evlilikleri Yönetmek Bile Bir Mucizedir

Birden fazla farklı karakterde insanı, adaletle yönetmek son derece zordur.

Birden fazla, farklı mizaç ve karaktere sahip insanı aynı çatı altında adaletle idare etmek son derece zor, hatta çoğu insan için neredeyse imkânsız bir iştir.

Fakat Peygamber Efendimiz (s.a.v), bu zor dengeyi kusursuz bir şekilde kurmuştur. Eşlerinin her birine karşı tam bir adaletle davranmış, hiçbirinin hakkını eksik bırakmamış ve ortaya çıkan meseleleri büyük bir hikmet, sabır ve incelikle çözmüştür.

Bu tablo, sıradan bir idare değil; yüksek bir ahlâkın, derin bir hikmetin ve üstün bir şahsiyetin tezahürüdür. Nitekim bu durum, Efendimiz’in (s.a.v) sadece bir insan olarak değil; aynı zamanda ilâhî terbiyeden geçmiş bir peygamber olduğunu açıkça gösteren güçlü bir delildir.

Sonuç: Hakikat Nedir?

Bütün bu hakikatler açıkça göstermektedir ki; bu evlilikler ne zannedildiği gibi bir arzu, ne de nefsin bir talebidir. Bunlar; şehvet değil **hikmettir**, heves değil **vazifedir**, nefis değil **risaletin bir gereğidir**.

Efendimiz (s.a.v), hayatının hiçbir döneminde nefsinin peşinden gitmemiştir. Aksine, attığı her adım; ümmetine yol gösteren bir ders, karanlıkları aydınlatan bir rehber olmuştur.

Bu konumuzdaki her başlığı tek cümleyle özetleyelim.

-
- **Yanlış Yaklaşımlar ve Batılı Eleştiriler:** Bu eleştiriler hakikate değil, önyargıya dayanır.
 - **Çok Evlilik İslam’la Başlamamıştır:** Çok evlilik, İslam’dan önce de peygamberler ve toplumlarda var olan bir uygulamadır.
 - **İslam Çok Evliliği Sınırlandırmıştır:** İslam çok evliliği teşvik etmez, adalet şartıyla sınırlar ve aslında tek evliliğe yönlendirir.
 - **Kadına Bakış Açısı Meselesi:** İslam’da evlilik, şehvet değil sevgi, merhamet ve ruhî bir bağ üzerine kuruludur.
 - **Gençlikte Tek Eş, Ömürlük Vefa:** Efendimiz (s.a.v), ilk evliliğini kendisinden 15 yaş büyük ve dul olan Hz. Hatice (r.anha) ile yapmış; 23 yıl boyunca başka bir evlilik yapmamıştır. Onun vefatından sonra da 4-5 yıl evlenmeyip çocuklarıyla ilgilenmiştir. Eğer -hâşâ- bir zaaf olsaydı, bu hayat mümkün olur muydu?
 - **Peygamberimizin Evliliklerinin Hikmetleri:** Bu evlilikler nefsanî değil, tamamen hikmet ve ilahî vazife merkezlidir.
 - **Dinî Bilgilerin Aktarılması:** Evlilikler sayesinde Peygamberimizin hanımları,

kadınlara dinî rehberlik eden muallimeler olmuştur. Hem aile hayatı hem de dinin mahrem yönleri ümmete öğretilmiştir. Bu evlilikler olmasaydı dinin büyük bir kısmı bilinmeyecekti.

- **Sosyal ve Siyasi Hikmetler:** Evlilikler, toplumda birlik ve kabileler arası yakınlık sağlamıştır. Her kabile, kendini Peygamber'e daha yakın hissetmiştir.
- **İslam'ın Yayılması:** Her eş, bulunduğu çevrede dini yayarak irşad vazifesi görmüştür.
- **Koruma ve Himaye:** Bu evliliklerin çoğu, hayatın yükü altında ezilmiş, dul ve sahipsiz kadınlara uzanan bir kurtuluş eli olmuştur. Bu izdivaçlar, arzu değil; şefkatin, merhametin ve himayenin en açık tecellisidir.
- **Her Evlilik Ayır Bir Hikmet Taşır:** Her izdivaç, ayrı bir ihtiyaca ve ilahî hikmete dayanır.
- **Şehvet Değil, Hikmetin Evlilikleri:** Evliliklerin çoğu ileri yaşta ve dul kadınlarla olup şehvet iddiasını çürütür. İleri yaşta, yük ve sorumluluk içeren evlilikler yapan bir zât hakkında "şehvet" iddiası, hakikati görmemektir.
- **Vefanın Zirvesi: Asla Terk Etmedi:** Efendimiz (s.a.v), eşlerini asla terk etmeyerek sadakatin en yüksek örneğini göstermiştir. Bu; hevesin değil **sadakatin**, arzunun değil **sorumluluğun**, nefsin değil **vefanın** açık bir göstergesidir.
- **Bu Evlilikleri Yönetmek Bile Bir Mucizedir:** Farklı karakterleri adaletle yönetmek son derece zordur. Fakat Efendimiz (s.a.v), eşleri arasında kusursuz bir denge kurmuş; her birine hakkını eksiksiz verip meseleleri hikmetle çözmüştür. Bu, sıradan bir idare değil; **üstün ahlâkın ve peygamberliğin açık bir delilidir.**
- **Sonuç: Hakikat Nedir?:** Tüm evlilikler, nefsin değil hikmetin ve risaletin bir gereğidir.